

Ismar Cirkinagic
Line of the Horizon

08.04 – 28.05 2017

Ismar Cirkinagic, *Line of the Horizon*, 2017. Video still

OVERGADEN.

Institut for Samtidskunst, Overgaden neden Vandet 17, 1414 København K, overgaden.org, +45 32577273

Fragmentariske konfliktzoner

Af Camilla Jalving

Billedet ryger, da jeg taler med Ismar Cirkinagic på en dårlig Skype-forbindelse til Bosnien. Det er altid lidt akavet, når det sker. Når man kun kan se sig selv på skærmen og føler, at man bare taler til sit eget spejlbillede. Men på mange måder er det også meget passende, at billedet ryger netop nu, hvor det er hans udstilling *Line of the Horizon* til Overgaden, vi taler om. For det er netop en udstilling, der viser alt det, vi kun kan forestille os. En udstilling, der er spændt ud mellem synlighed og usynlighed. Mellem virkelighed og fantasi. Mellem det, man drømmer om, og det, som er. I skrivende stund er denne udspændthed ret konkret, da udstillingen ikke findes som andet end ord og koncept; som tre videoprojektioner, et lydspor og et ukendt antal ruinfragmenter fra krigs- og konflikt-hærgede steder, der snart vil blive samlet i Overgadens underetage. Men det er ikke kun derfor. Det er også fordi, at udstillingen, ligesom Ismar Cirkinagics praksis i øvrigt, placerer sig netop der, mellem det fysiske og det forestillede.

FRA FOTOGRAFI TIL INSTALLATION

Det hele begynder med et fotografi, som kunstneren falder over og beslutter sig for at "genopføre". Fotografiet er taget af krigsfotografen Don McCullin og forestiller en lille dreng, som er indlagt på et hospital, der blev bombet i forbindelse med massakren i de palæstinensiske flygtningelejre Sabra og Shatila i Beirut i 1982. Drengen har højst sandsynligt gennemgået de værste rædsler og set de mest forfærdelige ting, men det siger fotografiet ikke noget om. Det viser ham blot siddende på jorden med nogle små rester af murværk lagt op på rad og række foran sig. Sirligt, som var det legoklodser. Sirligt, som for at skabe orden i kaos. Sirligt, som den række af ruinfragmenter, der bliver en del af udstillingen på Overgaden, forklarer Ismar mig, da vi taler om det, som han skal til at skabe. Ismar Cirkinagic, født i 1973 i Prijedor i Bosnien-Hercegovina, har selv krigen med i bagagen, da han ankommer til Danmark i 1992. I den forstand rummer den bevidste "genopførelse" af fotografiet gennem den snorlige opstilling af ruinfragmenter et selvbiografisk element. Det er bundet til den personlige krigserfaring og ønsket om at skabe orden i kaos. Nu er det ham, som sætter sig i drengens sted for i en performativ gestus at skabe en "re-enactment" i Overgadens udstillingsrum.

RUINØSE READYMADES

Ruinfragmenterne udgør installationens centrale skulpturelle del. De er virkelige rester fra virkelige bygninger, der har lidt under virkelige krige og konflikter. På en og samme tid er de *readymades* og visuelle vink til 1960'ernes materialedyrkende land

art og minimalismens reducerede formsprog. "Det er vigtigt, at det er de virkelige ruinfragmenter", siger Ismar gentagende gange, mens vi taler. Han har allerede et liggende fra Kroatien, fra en hemmelig lufthavn, som blev sprængt i luften i 1995. Et andet er fra en bygning, som husede serbisk tv, og som blev ramt af et Nato-missil i 1999, og måske får han også fat på fragmenter fra en bygning i Ukraine, som blev ramt af et russisk missil. Jeg prøver at forestille mig hans lager af fragmenter. Jeg prøver at forstå, hvorfor det er vigtigt, at de er virkelige. Kunne ikke et hvilket som helst ruinfragment symbolisere krig, konflikt, terror? Kunstens historie er fuld af kunst, som skildrer krigens rædsler gennem repræsentation som kunstnerisk greb. Ismar Cirkinagic gør imidlertid noget andet. Med rækken af virkelige ruinfragmenter overskrider han repræsentationen og installerer i stedet for krigens materialitet lige her midt i rummet. Krigen *præsenterer* sig med andre ord i dette værk – snarere end den repræsenteres. Det er derfor, at det er vigtigt, at det er de virkelige fragmenter. Fordi det er her – i virkeligheden – at de henter deres virkekraft, deres 'thing-power' for at bruge den amerikanske politolog Jane Bennetts betegnelse for "the curious ability of inanimate things to animate, to act, to produce effects dramatic and subtle."¹

MATERIALITETENS BETYDNING

Denne brug af readymades er central i Ismar Cirkinagics praksis. Tag et tidligere værk som *Herbarium* fra 2007. Værket består af en række billedrammer, hvori der er indsat tørrede blomster, som er ledsaget af en tekst. Fra en umiddelbar betragtning ligner det, hvad titlen siger: Et klassisk herbarium. Det er det også, men med den forskel, at blomsterne er plukket på massegrave, og at de ledsagende tekster ikke fortæller om typologi, men om gravstedernes navne og antallet af fundne lig. Ligesom ruinfragmenterne overskrider også dette værk repræsentationens logik for i stedet at indsætte en materialitet, som ikke bare *ligner*, men som *er*, hvad den siger: dette *er* blomsten fra massegraven. Rent visuelt gør det ingen forskel, men for værkets betydning og virkekraft gør det alt, idet materialitet og betydning smelter sammen og skaber en affektiv kortslutning gennem bruddet med repræsentationens trygge distance.

LYDEN AF FRIHED

Et lydspor udgør et andet element i *Line of the Horizon*. En historie fortælles om et forestillet møde mellem en virkelig og en fiktiv person. Mellem den hollandske kunstner Bas Jan Ader og kammerat Ogilvy fra George Orwells roman *1984*. Bas Jan Ader drog i den virkelige verden d. 9. juli 1975 til søs fra Cape Cod

på den amerikanske østkyst for at krydse Atlanten i den mindste sejlbad til dato. Sørejsten var del af værket *In Search of the Miraculous*, som efter planen skulle fuldendes, når Bas Jan nåede Holland på den anden side af det store hav. I virkelighedens verden nåede han ikke så langt. I april 1976 fandt man vraket af hans båd nær Irlands kyst. I Ismar Cirkinagics fortælling er Bas Jan stadig i live et sted i Atlanterhavet. Det samme er Kammerat Ogilvy, som er styrtet ned med sit fly og nu agter at gå i døden på havets bund som en ægte krigshelt. Mellem Bas Jan og Ogilvy udspiller der sig en absurd dialog, hvor to frihedsforståelser møder hinanden. Den autoritære, kontrollerende Ogilvy – et produkt af et totalitært regime – overfor den idealistiske og frihedssøgende Bas Jan – et produkt af demokratisk tankegang. Replikkerne er til dels samlet fra Isaiah Berlins essay *Two Concepts of Liberty* fra 1958. En central pointe hos Berlin er, at det ene menneskes frihed altid begrænser den andens. Derfor rummer lydsporet heller ikke nogen fiktiv forsoning mellem de to livsanskuelser. Tværtimod. Bas Jans sørejse ender brat på den 25. dag. Det er den dag, han fisker Ogilvy op af vandet, fordi hans moral byder ham det. Som tak betvivler Ogilvy sin redningsmands frihed. For hvordan kan han være fri, når han er styret af sin moral? Den er Ogilvy selv ganske fri for, og som bevis tager han sig den frihed at gøre en ende på Bas Jans liv (og leverer her et helt nyt bud på kunstnerens mytologiske forsvinden). Illusionen brister. Konflikten består. Den romantiske kunstner forsvinder på havets bund, mens Ogilvy søger martyriet.

LÆNGSELSFULDE BILLEDER

Lydsporet møder et tredje element: en videoprojektion af henholdsvis en solnedgang, en måne og en havudsigt. I sig selv klichéfyldte billeder, men også visuelle referencer til Bas Jan Aders fotografiske praksis, hvor havet og solnedgangen optræder igen og igen som længselsfulde billeder, der rummer drømmen om andre steder. Man kan se dem som fixpunkter for lydsporets fortælling. Som skærme for projektion. Eller som netop klichéfyldte billeder, der qua deres visuelle forudsigelighed demonterer hele den iscenesatte samtale om frihed. Demonterer idealisme, ideologi og romantisk længsel for i stedet at bringe os tilbage i materialiteten. Murbrokkerne. Konflikten konkrete spor.

ET FRAGMENTARISK HELE

Tilbage til start. Billedet ryger, da jeg taler med Ismar. Han beskriver og beskriver og jeg tror, at jeg kan se installationen for mig. Jeg har beskrevet de enkelte elementer her. Jeg tror imidlertid ikke, at man nød-

vendigvis skal forsøge at forstå dem som et sammenhængende hele. Jeg tror, det er bedre at lade dem stå side om side. Som fragmentariske konfliktzoner af forskellig materialitet, der ind i mellem tangerer, når talen om frihed strejfer ruinøse spor fra en frihedskamp for i et cirkelslag at føre mit blik videre mod solnedgang og fjerne horisonter. Jeg tror, det er der, i de associative bevægelser – frem og tilbage – at *Line of the Horizon* skaber sin egen horisont og skaber plads til, at jeg selv kan skabe min egen fortælling. Jeg tror det. For jeg kan ikke se det. Endnu.

¹ Jane Bennett, *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*, Durham & London: Duke University Press, 2010, s. 6

Camilla Jalving er mag.art. og ph.d. i kunsthistorie og museumsinspektør på ARKEN Museum for Moderne Kunst

CV

Ismar Cirkinagic (f. 1973) er uddannet på Det Kongelige Danske Kunstakademi i 2006. Cirkinagic er født i Prijedor, Bosnien-Hercegovina, men flygtede i 1992 fra krigen i Bosnien til Danmark. Erindring og socio-politiske forhold er gennemgående tematikker i hans praksis, ligesom fødelandets tragiske krigshistorie har været omdrejningspunkt i flere af hans tidligere værker. Han har udstillet i udlandet på bl.a. Metropolitan Arts Centre, Belfast (2016) og Liverpool Biennial (2012), samt på flere museer og kunsthaller i Danmark, herunder Nikolaj Kunsthal, Kunsthal Charlottenborg, Brandts, Kunsthal Aarhus, Sorø Kunstmuseum, HEART, og Esbjerg Kunstmuseum.

TAK TIL

Ismar Cirkinagic vil gerne takke Tijana Miskovic, Amir Cirkinagic, Iryna Polikarchuk, Hugh Mulholland og Armando & Darkoni.

KOMMENDE Udstillinger

Fredag d. 16. juni er der fernisering på udstillingerne *The Cloud Document* af Pia Rönicke og *Peter and the Danish Defence* af Peter Voss-Knude.

Denne udstillingsfolder kan downloades fra overgaden.org

Udstillingen er støttet af:

Overgaden er støttet af Statens Kunstfonds Billedkunstudvalg og Det Obelske Familiefond.